

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
Μ. ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 38: «Τα οικονομικά του ελληνικού κράτους οδηγήθηκαν σε καθεστώς Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ). Εκπρόσωποι έξι δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Ρωσία, Ιταλία) ανέλαβαν το 1898 τη διαχείριση βασικών κρατικών εσόδων. Επρόκειτο για τα έσοδα των μονοπωλίων αλατιού, φωτιστικού πετρελαίου, σπύρτων, παιγνιόχαρτων, χαρτιού σιγαρέτων, τα έσοδα από την εξόρυξη της σμύριδας της Νάξου, το φόρο καπνού, τα λιμενικά δικαιώματα του Πειραιά, το φόρο χαρτοσήμου κ.λπ. Το ύψος αυτών των εσόδων ανερχόταν σε 28.000.000 έως 30.000.000 δραχμές.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 152: «Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης ιδρύθηκε το 1923 η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη-πολίτες ουδέτερων κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 130-131: «Προσπάθειες για να ιδρύσουν δικό τους συνοικισμό στα χρόνια του Όθωνα κατέβαλαν και οι Μακεδόνες πρόσφυγες. Από την Ελευσίνα, όπου βρίσκονταν, ζήτησαν και πέτυχαν να ιδρύσουν συνοικισμό στη Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή της Αταλάντης. Ο συνοικισμός τους πήρε το όνομα “Νέα Πέλλα” και εκεί εγκαταστάθηκαν αρχικά 70 οικογένειες.»

ΘΕΜΑ Α2

1. δ
2. γ
3. ε
4. ζ
5. α

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 107-108

«Ο Πλαστήρας, με την ανοχή του Βενιζέλου, επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα, θέλοντας να εμποδίσει το Λαϊκό Κόμμα να σχηματίσει κυβέρνηση. Ο Πλαστήρας συμμεριζόταν τις ανησυχίες των βενιζελικών αξιωματικών, οι οποίοι έβλεπαν να εκτίθεται σε κίνδυνο η επαγγελματική τους εξέλιξη, εάν σχημάτιζε κυβέρνηση το Λαϊκό Κόμμα. Το κίνημα κατεστάλη, όμως στην πολιτική ζωή έκανε ξανά έντονη την παρουσία της η τακτική της βίας. Εκτός από τους στρατιωτικούς άρχισαν και πολιτικοί να δικαιολογούν ξανά τη χρήση βίας. Η κυβέρνηση Τσαλδάρη, που προέκυψε από τις εκλογές του 1933, επιχείρησε να ακολουθήσει έναν ήπιο δρόμο και ανακοίνωσε ότι δεν θα υιοθετούσε την τακτική των αυθαίρετων διώξεων των αντιπάλων, αλλά θα στηριζόταν μόνο στην ανεξάρτητη δικαιοσύνη. Τρεις μήνες, όμως, μετά το κίνημα του Πλαστήρα, έγινε απόπειρα δολοφονίας

του Βενιζέλου. Το γεγονός αυτό όξυνε τα πνεύματα και ο φανατισμός και στα δύο στρατόπεδα έφτασε στο αποκορύφωμα με την αποστράτευση βενιζελικών αξιωματικών. Αυτό προκάλεσε ανασφάλεια στους βενιζελικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς. Οι αντιβενιζελικοί αξιωματικοί, όσο ενίσχυαν τις θέσεις τους, τόσο ασκούσαν πίεση στον Τσαλδάρη να διακόψει τις συνεννοήσεις με τους Φιλελευθέρους. Οι έντονες αντιθέσεις ανάμεσα στα δύο κόμματα οδήγησαν και τα δύο στο φόβο ότι το καθένα αποσκοπεί στην διάλυση του άλλου. Αυτήν την περίοδο σχηματίστηκαν συνωμοτικοί κύκλοι αξιωματικών διαφόρων αποχρώσεων, οι οποίοι λειτουργούσαν ως ομάδες πίεσης στα θεσμικά όργανα και περίμεναν να βρουν την ευκαιρία για επέμβαση. Ο Βενιζέλος προχώρησε τον Μάρτιο του 1935 σε αποτυχημένο στρατιωτικό κίνημα, αποσκοπώντας και πάλι στην κάθαρση του στρατού και της αστυνομίας από τους βασιλικούς. Ακριβώς αυτό το αποτυχημένο κίνημα έδωσε λαβή στην κυβέρνηση, υπό την πίεση αξιωματικών της άλλης πλευράς, να σκληρύνει τη στάση της: διέλυσε το Κοινοβούλιο, παραβιάζοντας το σύνταγμα, και προκήρυξε εκλογές για Εθνοσυνέλευση. Οι Φιλελεύθεροι απείχαν από τις εκλογές της 9ης Ιουνίου 1935. Στις 10 Οκτωβρίου 1935 ο Κονδύλης επιχείρησε στρατιωτικό κίνημα, με στόχο την παλινόρθωση της βασιλείας.»

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 249

«Λίγες μέρες πριν από τη ρωσική κατοχή της πόλης, τον Απρίλιο του 1916, έγινε η παράδοση της Τραπεζούντας από τον Τούρκο Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή μπέη στο μητροπολίτη Χρύσανθο, ο οποίος λόγω της συνετής πολιτικής του απέναντι στους μουσουλμάνους της περιοχής, έγινε δεκτός, από τους Ρώσους αλλά και από τους προξενικούς εκπροσώπους των άλλων κρατών, ως ηγέτης στην ευαίσθητη περιοχή, όπου ήταν ακόμη νωπές στους κατοίκους οι μνήμες από τις σφαγές και τις εχθροπραξίες. Η δίχρονη προεδρία του Χρύσανθου ήταν ένα αληθινό διάλειμμα δημοκρατίας και αρμονικής συμβίωσης χριστιανών και μουσουλμάνων. Το Φεβρουάριο του 1918 η κατάσταση είχε αλλάξει ριζικά, όταν ύστερα από την επικράτηση των μπολσεβίκων το 1917, ο ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα και η περιοχή ξαναπέρασε στην κατοχή των Νεοτούρκων.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 30-31 και σελ. 168-169

α. Η εμφάνιση και ανάπτυξη της βιομηχανίας στον ελληνικό χώρο κατά τον 19ο αιώνα, παρουσίασε ελάχιστα κοινά σημεία με όσα συνέβαιναν στο πεδίο αυτό στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη, τα οποία συνοπτικά ονομάστηκαν Βιομηχανική Επανάσταση. Στο μικρό ελληνικό κράτος η ανάπτυξη της βιομηχανίας ήταν διαρκώς παρούσα στις συζητήσεις, στις οικονομικές και πολιτικές αναλύσεις, συνήθως όμως ως σχέδιο ή πρόθεση, σπάνια ως εφαρμογή. Η ακτινοβολία των επιτευγμάτων των ευρωπαϊκών κρατών έφερνε διαρκώς στο προσκήνιο το ζήτημα της βιομηχανικής ανάπτυξης, η απουσία όμως των απαραίτητων για την ανάπτυξη της βιομηχανίας προϋποθέσεων οδηγούσε τις προθέσεις σε αδιέξοδο.

Χρειάστηκε να περάσουν σαράντα περίπου χρόνια από την απόκτηση της εθνικής ανεξαρτησίας για να παρατηρηθεί μια πρώτη απόπειρα ανάπτυξης των βιομηχανικών

δραστηριοτήτων στη χώρα. Γύρω στα 1870 σημειώθηκε κάποιο κύμα ίδρυσης βιομηχανικών επιχειρήσεων, περισσότερων από εκατό, ενώ ταυτόχρονα παρατηρήθηκε κάποια τάση αύξησης του δυναμικού των ήδη υπαρχουσών μονάδων. Όπως σχολιάζει ο Βεργόπουλος στο παράθεμα Α, είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι ο Τρικούπης καταφέρνει να διατηρήσει το παραγωγικό δυναμικό που υπήρχε ήδη, σκοπό που έθεσε από την στιγμή που ανέλαβε την πρωθυπουργία της χώρας. Δεν φαίνεται να ιδρύονται νέες βιομηχανίες, εκτός από τις αλευροβιομηχανίες που διπλασιάστηκαν, όμως ενισχύεται η ιπποδύναμη των υπαρχουσών, για παράδειγμα οι 1867 ίπποι συνολικά του 1876 φτάνουν τους 10.000 το 1892. Παράλληλα, αυξήθηκε το επενδυμένο κεφάλαιο από 26 εκατομμύρια του 1875 σε 42 το 1892. Πολύ γρήγορα όμως, η απόπειρα αυτή έχασε τη δυναμική της και οι σχετικές δραστηριότητες επέστρεψαν στην ύφεση και τη στασιμότητα. Οι όροι άρχισαν να μεταβάλλονται μόλις στα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα και, κυρίως, στα πρώτα χρόνια του 20ού. Τότε δημιουργήθηκε ένα βιομηχανικό δυναμικό σχετικά σταθερό, πολυδιάστατο, με τάσεις ανάπτυξης της βαριάς βιομηχανίας, της μεταλλουργίας, της ναυπηγικής και της τσιμεντοβιομηχανίας, η οποία πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του νέου αιώνα.

β. Η άφιξη των προσφύγων αναζωογόνησε και τη βιομηχανία με νέο, ειδικευμένο και φθηνό εργατικό δυναμικό, με τη διεύρυνση της καταναλωτικής αγοράς και με τη δράση ανθρώπων με επιχειρηματικές ικανότητες. Στη δεκαετία 1922-1932, διπλασιάστηκε ο αριθμός των βιομηχανικών μονάδων, όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα Β, προσθέτοντας ότι ο αριθμός των εργατών αυξήθηκε κατά 175%. Η πρόοδος όμως δεν ήταν σημαντική, εξαιτίας κυρίως της διατήρησης των παραδοσιακών δομών λειτουργίας τους. Η συμμετοχή των προσφύγων (ως κεφαλαιούχων και ως εργατών) ήταν μεγαλύτερη στην κλωστοϋφαντουργία, την ταπητουργία, τη μεταξουργία, την αλευροβιομηχανία και την παραγωγή οικοδομικών υλικών, βιομηχανίες που μαζί με την βιομηχανία πλαστικών ειδών και εσματωμένων ειδών, ως νέοι κλάδοι, συνέβαλαν στην άνοδο της εγχώριας βιομηχανίας και την απεξάρτησή της από το εξωτερικό, αναφέρει ο Βακαλόπουλος στο παράθεμα Β'.

Αρκετοί ήταν οι πρόσφυγες που αναδείχθηκαν ως επιχειρηματίες, βιομήχανοι ή μεγαλέμποροι. Το παράθεμα Β αναφέρει ως παράδειγμα τους επιχειρηματίες της Σμύρνης οι περισσότεροι από τους οποίους κατάφεραν να μεταφέρουν μέρος της περιουσίας τους στην Ελλάδα και να ξαναδημιουργήσουν τις επιχειρήσεις τους. Οι Έλληνες που προέρχονταν από τα αστικά κέντρα της Μικράς Ασίας και την Κωνσταντινούπολη υπερείχαν σε σύγκριση με τους αυτόχθονες σε επιχειρηματικό πνεύμα, εκπαίδευση, κατάρτιση και προοδευτικές αντιλήψεις. Ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της ζωής τους, η γνώση ξένων γλωσσών, οι επαφές που είχαν αναπτύξει με την Ευρώπη και η πείρα που διέθεταν τους βοήθησαν, όταν εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα, να οργανώσουν δικές τους επιχειρήσεις ή να στελεχώσουν επιχειρήσεις άλλων, προσφύγων ή γηγενών. Πράγματι, όπως αναφέρει ο Βακαλόπουλος, οι πρόσφυγες είχαν πείρα και γνώσεις στις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις και συνέβαλαν αποφασιστικά την ανάπτυξή τους ακόμα και ως φθινό εμπειρο εργατικό δυναμικό. Γενικά, η αλληλεπίδραση γηγενών και προσφύγων βοήθησε την εθνική οικονομία.

γ. Η άφιξη των προσφύγων επέδρασε και στην ένταξη των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό. Το 1930 οι γυναίκες αποτελούσαν την πλειονότητα των εργατών στην κλωστοϋφαντουργία, την καπνοβιομηχανία και τη βιομηχανία ετοιμών ενδυμάτων, κυρίως γιατί πλειοψηφούσαν στον προσφυγικό πληθυσμό (όπως σχολιάζει ο Πατρώνης στο παράθεμα Γ οι τεχνίτριες που ήρθαν από τη Μ. Ασία έφταναν τις 50.000). Συγκεκριμένα, οι γυναίκες αποτελούν το 83%

των εργατών στην κλωστοϋφαντουργία, 72% στην καπνοβιομηχανία και 71% στην βιομηχανία έτοιμων ενδυμάτων της Αθήνας. Ιδιαίτερα η ταπητουργία, ως πρωτοεμφανιζόμενος κλάδος στην Ελλάδα, το 1927 υπολογίζεται ότι απασχολούσε 11.000 εργάτριες (κυρίως λόγω της κατ' οίκον εργασίας). Παράλληλα, η μεγέθυνση των αστικών κέντρων δημιούργησε ένα μεγάλο γυναικείο εργατικό δυναμικό που απασχολούταν στην μεταποίηση και τις υπηρεσίες.

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 216

Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, έμπειρος πολιτικός, πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας και μετέπειτα Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, ανέλαβε τα καθήκοντα του στις 18 Σεπτεμβρίου 1906, έξι μέρες μετά την αποχώρηση του Πρίγκιπα Γεωργίου από τη θέση του Υπατου Αρμοστή. Στο διάγγελμά του προς τον κρητικό λαό (παράθεμα Α) ο Αλέξανδρος Ζαΐμης δεσμεύεται ότι θα προωθήσει τους φιλελεύθερους θεσμούς στην Κρήτη, καθώς μόνο με αυτόν τον τρόπο θα επέλθει η πρόοδος, θεωρώντας ως βάση μιας ευνομούμενης Πολιτείας την ισότητα απέναντι στον νόμο χωρίς καμία διάκριση χριστιανών μουσουλμάνων, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και την ελευθερία του τύπου. Θεωρεί ότι ο δρόμος για την τελική λύση του Κρητικού ζητήματος έχει ήδη προλειανθεί από την προηγούμενη κρητική πολιτεία και πως οι Προστάτιδες Δυνάμεις με τις τελευταίες αποφάσεις τους απέδειξαν ότι συμμερίζονται τους πόθους του κρητικού λαού.

Η πολιτική ομαλότητα επανήλθε στην ταραγμένη Κρήτη και μια νέα περίοδος δημιουργίας εγκαινιάστηκε. Όπως μας πληροφορεί και το παράθεμα Β, στις 2 Δεκεμβρίου 1906 η Β' Συντακτική Συνέλευση των Κρητών ψήφισε νέο πιο φιλελεύθερο και βελτιωμένο σύνταγμα κατά το πρότυπο του ελληνικού συντάγματος του 1864. Η οικονομία βελτιώθηκε, η δημόσια διοίκηση αναδιοργανώθηκε και καταβλήθηκε ιδιαίτερη φροντίδα για την οργάνωση της δημόσιας υγείας και της παιδείας.

Το πιο σημαντικό είναι ότι οργανώθηκε για πρώτη φορά η Πολιτοφυλακή της Κρήτης, δηλαδή ο πρώτος τακτικός στρατός του νησιού (Οκτώβριος 1907), που εξελίχθηκε σε αξιόλογη δύναμη, όπως φάνηκε αργότερα στους Βαλκανικούς πολέμους 1912 - 1913. Θα στελεχωνόταν από Έλληνες αξιωματικούς που προηγουμένως θα παραιτούνταν από τον ελληνικό στρατό. Αποτελούνταν από δύο τάγματα συνολικής δύναμης 1.155 ανδρών, ενώ από το 1910 και Κρήτες υπαξιωματικοί θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μαθήματα στη Σχολή Ευελπίδων ως ακροατές (παράθεμα Β).

Η παρουσία των ξένων στρατευμάτων κατέστη πλέον περιττή και οι Μ. Δυνάμεις αποφάσισαν να εκκενώσουν την Κρήτη μέσα σε ένα χρόνο (η αποχώρησή τους άρχισε από τον Ιούλιο του 1907 όπως αναφέρει το παράθεμα Β), με μόνη εγγύηση την ασφάλεια των μουσουλμάνων της νήσου. Ένα ευχαριστήριο Ψήφισμα της Κρητικής Βουλής (21 Μαΐου 1908) προς τις Μ. Δυνάμεις ήταν η επίσημη πολιτική πράξη της χειραφέτησης της Κρήτης από την προστασία των Μ. Δυνάμεων. Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος.